

Missiv – Uppdrag kring kunskap om insatser riktade mot unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar

Bakgrund

I linje med Agenda 2030 delmål 8.6, att väsentligen minska andelen ungdomar som varken arbetar eller studerar, har Sverige kommit långt jämfört med många andra länder när det gäller att minska andelen unga som varken arbetar eller studerar. Den senaste statistiken från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, visar dessutom på en fortsatt svagt nedåtgående trend, även om andelen totalt sett varit relativt stabil sedan mätningarna började 2007. Mot bakgrund av det personliga lidandet såväl som samhällsutmaningar med arbetskraftsrekrytering och kompetensförsörjning är det dock problematiskt att cirka 130 000 unga under en längre tid hamnar utanför arbetsmarknaden och utbildningssystemet. Denna situation har ofta inte enbart konsekvenser för individen, det påverkar samhället i stort bland annat genom uteblivna skatteintäkter och ökade kostnader för ersättningar. I ljuset av att många unga som varken arbetar eller studerar i Sverige antas ha psykisk ohälsa och/eller funktionsnedsättning, vilket avsevärt försvårar en över- eller återgång i arbete och studier, är det viktigt att utarbeta kunskapsbaserade och systematiska översikter som underlag för insatser.

Uppdraget

Forte har haft i uppdrag att sammanställa kunskap om insatser riktade mot unga med psykisk ohälsa och unga med funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar. I uppdraget ingår två delar, nämligen 1) att sammanställa kunskap om förebyggande insatser som kan minska risken att unga från denna heterogena grupp hamnar utanför arbete och studier, samt 2) att beskriva olika behov av stöd samt att identifiera de insatser som kan underlätta övergången till arbete eller studier.

Uppdraget redovisas till Socialdepartementet senast den 15 november 2024 (regeringsbeslut 2023-03-16, S2023/01041 (delvis))

Genomförande

Forte har anlitat två forskare som sammanställt forskning inom respektive del av uppdraget. Mara Westling Allodi, professor i specialpedagogik vid specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet har skrivit en kunskapsöversikt om olika typer av förebyggande insatser. Frida Jonsson, docent vid institutionen för epidemiologi och global hälsa, Umeå universitet har skrivit en kunskapsöversikt om olika typer av insatser för den här gruppen unga.

Förebyggande insatser

I kunskapsöversikten ” **Tidiga insatser och stöd hela vägen för säkrad sysselsättning**” har Mara Westling-Allodi utgått från frågeställningen: *Vad vet vi om förebyggande insatser som kan förhindra att en heterogen grupp unga hamnar utanför arbete och studier?*

Förebyggande insatser är ett begrepp som tolkas brett i kunskapsöversikten och inkluderar studier av spädbarn, förskolebarn och unga upp till och med gymnasienivå. Rapporten inkluderar alla typer av insatser som förebygger att ungdomar hamnar utanför studier och arbete.

En summering relaterat till barn och ungas olika behov av stöd målar bland annat upp en önskvärd utbildningsmiljö: en skola som stödjer varje elev att lyckas med sin utbildning, en skola som upplevs som en fristad där eleverna känner trygghet, omsorg och tillhörighet, en skola där elever uppnår goda resultat och fullföljer sin potential. En sådan utbildningsmiljö gynnar alla barn, men är inte minst en viktig del i det förebyggande arbetet för unga med funktionsnedsättning.

Mer konkret finner forskningen stöd för:

- Reformen i utbildningssystemet av olika slag: till exempel utbildningsvägar som inte stänger ute ungdomar; kontinuitet av stöd vid övergångar; yrkesutbildningar med mer praktiska inslag; stödinsatser som underlättar övergången till arbete för elever med funktionsnedsättning.
- Satsningar på tidiga universella insatser, eftersom tidiga utbildningsmiljöer av hög kvalitet har en kompensatorisk effekt.
- Evidensbaserade system och multikomponentsystem för stöd under hela skolgången, först och främst i reguljära skolmiljöer.
- Riktade och indikerade insatser och alternativa former av stöd kan fylla en funktion för ungdomar med de allra största stödbehoven.

Resultaten i rapporten samlas under ett antal teman som beskrivs nedan.

Det finns god evidens för att **tidiga insatser för familjer och förskola av hög kvalitet** kan förbättra utfall senare i livet för barn i riskgrupper och barn med funktionsnedsättning. Dessa insatser kan vara i form av universella insatser som riktas till alla, men de kan också ha särskild betydelse för riskgrupper. Riktade tidiga insatser till exempel från barnavården skulle kunna ges till barn och familjer som behöver mer stöd på grund av kända riskfaktorer hos barnet (till exempel att barnet har fötts för tidigt) och/eller hos föräldrarna (till exempel depression hos modern). Insatser genom pedagogik av hög kvalitet i tidig ålder är gynnsamma redan på kort sikt, för barnen själva, familjen och samhället.

Utifrån konsekvenserna på längre sikt av negativa utvecklingsspiraler, där risker av olika slag ackumuleras, är det viktigt att inte försumma möjligheter att lyfta barnens utsikter till ett gynnsamt livslopp. Det finns longitudinella studier som visar på långsiktiga kopplingar mellan en intervention i förskola eller vid skolstart och att den förebygger skolavhopp i gymnasiet samt leder till lägre förekomst av arbetslöshet. De positiva effekterna av tidiga insatser är dock helt beroende av att det är hög pedagogisk kvalitet i verksamheten.

Insatser på övergripande policynivå inkluderar exempelvis utbildningssystemets utformning. Från det norska utbildningssystemet finns exempel där förändringar i policy i vissa fall har lett till mätbara förbättringar. Bland annat en satsning med stöd vid övergången från grundskolan till gymnasieskolan som erbjöd mer specialundervisning till elever med låga studieresultat, och en reform som ökade inslag av praktik i yrkesutbildningar. Andra faktorer i utbildningssystemet som visar sig gynnsamma för att främja fullföljande av utbildning och övergång till arbete, är möjlighet till flexibilitet i läroplanen, möjlighet att ändra utbildningsväg och formaliserat stöd i övergången från skola till arbete för ungdomar med funktionsnedsättning.

Organisation och styrning av skolan kan på olika sätt bidra till att förebygga avhopp och att förbättra övergången från skola till arbete för den här gruppen unga.

Analysen av egenskaper hos framgångsrika svenska skolor visar att kvalitetsfaktorer som skolans ledarskap, organisation och samarbetsklimat, och lärarnas professionella autonomi, påverkar elevens resultat positivt. Problem i skolorganisationen kan däremot ha negativ inverkan på elevernas skolresultat.

Kunskapsöversikten visar att grundskolan kan bidra till skolfrånvaro när den inte är mottaglig och ger respons för elevens behov i god tid, för att sedan erbjuda insatser först när problematisk skolfrånvaro har uppstått. Det kan också vara problematiskt att ha ett ensidigt fokus på elevens välbefinnande när det handlar om svårigheter i lärande.

I Sverige har man behållit särskolan, som nu heter anpassad skola, som ett separerat skolsystem, medan andra länder har avvecklat sådana distinkta spår för elever med intellektuell funktionsnedsättning.

Avsaknaden av ett krav på en individuell utvecklingsplan för elever med funktionsnedsättning lyfts fram som ett hinder för att erbjuda tidiga samordnade insatser, samarbeta med föräldrar, involvera ett multidisciplinärt team och säkerställa kontinuitet i stödet vid övergångar.

Inom temat **undervisning och lärmiljö** behandlas flera typer av insatser på skolnivå som kan kopplas till positiva utfall för elever med funktionsnedsättning eller elever i behov av stöd. Mentorskap, särskilt vid övergången från grundskola till gymnasieskola, är en typ av insats som eventuellt skulle kunna fungera i en svensk kontext. Insatserna bör lyfta elevens lärande, beteende och sociala färdigheter, närvaro, studieteknik och skolans organisation. Skoltillhörighet är också ett begrepp som studeras eftersom en känsla av skoltillhörighet anses motverka brist på engagemang och på sikt skolavhopp.

Många studier handlar om **interventioner och program** som genomförs i specialiserade skolor, så kallade alternativa skolor, för elever som inte kunde tillgodogöra sig utbildningen i reguljära skolor. Flera av dessa studier visar att evidensbaserade insatser som behandlar sociala, emotionella, och beteendenaspekter har positiva effekter för elever i dessa skolor.

En av studierna fokuserade på insatser vid övergång från skola till arbete för ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning. En slutsats är att mer effektiva insatser, till exempel arbetslivserfarenhet under utbildningen och stöd till arbetsgivaren, skulle göra det möjligt för fler ungdomar att få ett vanligt arbete. En generell röd tråd är att insatser

som syftar till att utveckla styrkor och välbefinnande utan att fokusera på brister och ohälsa, har goda effekter.

Temat **ungdomars uppfattningar och erfarenheter** bidrar till att förstå de negativa processer som leder till skolavhopp, inklusive faktorer som gör att utbildningen kan kännas meningsfull igen. Känslan av tillhörighet i skolan kan brytas ned av svåra relationer med kamrater, brister i relationer med lärare, svårigheter i lärandet, känslomässiga problem och psykisk ohälsa. Positiva processer etableras när ungdomar upplever skolan som en fristad, de känner trygghet, omsorg, gemenskap och det finns acceptans för olika uttryck. Det finns höga men realistiska förväntningar och elever kan uppnå goda resultat, trots tidigare negativa erfarenheter.

Insatser för unga utanför studier eller arbete

I kunskapsöversikten ”**Vi vill alla samma sak, men gör saker på olika sätt**” som har fokus på insatser för unga (16–29 år) med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar har Frida Jonsson utgått från frågeställningarna: *Vilka typer av insatser erbjuds, och hur förhåller sig dessa till gruppens stödbehov? Underlättar insatserna över- eller återgången i arbete eller studier, och i så fall hur och för vem?*

För unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning i åldrarna 16–29, som varken arbetar eller studerar, finns flera lovande insatser för att tillgodose deras behov av stöd och främja deras sysselsättning. Gemensamt för dessa insatser är att de förenar relationellt och praktiskt arbete utifrån en personcentrerad ansats. Detta innebär att de strävar efter att ge ett gott bemötande, samt erbjuda aktiviteter och former av stöd utifrån de deltagande individernas specifika behov. Detta är nödvändigt för att stödja denna heterogena målgrupp inom vårt fragmenterade välfärdssystem, där aktörerna generellt ”vill samma sak, men gör saker på olika sätt”.

Det finns insatser med potential att överbrygga glapp mellan situationen hos den heterogena gruppen unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar, genom att tillgodose stödbehov och främja sysselsättning. Genom att fokusera på sysselsättning i olika insatser och verksamheter kommuniceras dessutom en tilltro till individens förmåga och möjligheter till förändrad situation.

Samtidigt behöver många av dessa unga kontinuerligt och långsiktigt stöd både inför och när de väl är i arbete eller studier, men även på andra områden i livet. Ofta krävs också uppsökande och utåtriktat arbete, samt mer sociala och kravlösa aktiviteter, för att nå unga som behöver stöd men som initialt inte vill eller kan ta emot det.

Kunskapsöversikten finner stöd för tre lovande typer av insatser:

Arbetslivsrehabiliterande metoder, till exempel Supported employment (SE) och Individual placement and support (IPS), syftar till en praktik eller anställning inom den reguljära arbetsmarknaden. De fungerar bättre än traditionell arbetslivsinriktad rehabilitering, vars fokus ligger på träning och förberedelser i skyddade miljöer, för att främja över- eller återgång i arbete för unga med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning. Snarare än att utgå från motivation och vilja att arbeta bör insatser i form av arbetslivsinriktade metoder fokusera på behovet av stöd och rätten till

sysselsättning. Genom metoden Supported education (SEd) kan den unga personen också få stöd inom ramen för studier, med ett mer långsiktigt fokus på återhämtning och karriärorienterade mål.

Svårigheter att implementera dessa metoder i en svensk kontext är delvis ett resultat av att metoderna förespråkar en flexibel rehabiliteringsprocess genom, snarare än inför, arbete och studier medan den offentliga sektorn generellt domineras av, och organiseras kring, en omsorgsinriktad och stegvis syn på rehabilitering. Den integrerade och samordnade rehabilitering som metoderna bygger på är också svår att kombinera med offentliga aktörer med separata ansvarsområden, målbeskrivningar och verksamhetslogiker att förhålla sig till.

Ordinarie verksamheter inom välfärdsområdet i form av kommunala ungdomsanställningar kan fylla en viktig funktion för att främja över- eller återgång i arbete eller studier för unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning. De fungerar bäst om de kombineras med utbildning, och om de tillsätts via anvisning eller matchning, vilket innebär att anställningen ges till den som har störst behov, inte mest kompetens.

Att samlokalisera aktörer kan vara ett sätt att överbrygga välfärdssystemets specialiserande sektorisering, åtminstone delvis. Samtidigt bidrar de ingående aktörernas olika regelverk till en fragmenterad byråkrati som försämrar möjligheterna att erbjuda unga ett personcentrerat stöd mot sysselsättning utifrån individuella behov.

Det kommunala aktivitetsansvaret kan till viss del kompensera för brister i skolan, genom att erbjuda utbildningslösningar i samverkan med gymnasiet, vuxenutbildningen och folkhögskolor. Resultaten visar dock att kommunerna har svårt att både nå unga med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning samt att tillgodose deras behov av stöd.

Multikomponenta projekt som kombinerar flera arbets- och förhållningssätt i en personcentrerad ansats tillgodoser stödbehov och främjar sysselsättning hos de unga deltagarna. Detta sätt att arbeta kan börja som en punktinsats eller något man provar temporärt. Det har dock goda chanser att övergå till en permanent verksamhet om arbets- och förhållningssätten redan är kända lokalt, knyter an till befintliga uppdrag eller faktiska utvecklingsbehov alternativt ligger nära det ordinarie arbetet hos den aktör som skulle kunna driva arbetet vidare.

En risk med ett individnära fokus är att man förbiser långsiktiga sociala eller strukturella hinder för de unga deltagarna. Insatserna kan vara en kompletterande kraft, men kan också bli en dimridå som döljer att välfärdssystemet är specialiserat och sektoriserat som kan leda till att unga med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning "faller mellan stolarna".

Fortes slutsatser och rekommendationer

Psykisk ohälsa och funktionsnedsättning kan tillsammans såväl som oberoende av varandra öka risken för att barn och unga hamnar utanför utbildningssystemet och arbetsmarknaden. Det kan även försvåra en över- eller återgång i studier eller arbete. Både psykisk ohälsa och funktionsnedsättning är dessutom ofta förenade med andra sociala och ekonomiska utmaningar, vilket gör att stödbehoven hos individerna kan vara

stora. Unga som varken arbetar eller studerar är således en utmaning som handlar om såväl hälsa som arbete och välfärd.

De två kunskapsöversikter som genomförts inom ramen för uppdraget har identifierat forskning av hög kvalitet som behandlar såväl förebyggande som mer åtgärdande insatser. Översikterna har ganska olika karaktär eftersom möjligheten att förebygga är betydligt bredare och berör helt andra verksamheter än de insatser som riktas mot unga som hamnat utanför arbete och utbildning. På basis av detaljerade genomgångar av forskningen inom respektive område dras samtidigt viktiga slutsatser, och båda underlagsrapporterna ger också rekommendationer kring flera olika typer av möjliga insatser för att förebygga att ungdomar med psykisk ohälsa och/eller funktionsnedsättning hamnar utanför utbildning och skola, liksom för att ge stöd till dem som hamnar i den situationen. Forte bedömer att dessa slutsatser och rekommendationer är välgrundade, men gör ingen ytterligare värdering eller rekommendation kring de förslag som rapportförfattarna ger.

I tillägg till detta ser Forte behov av att lyfta några mer generella slutsatser som stöds av de två rapporterna, dels vad gäller vissa övergripande principer kring organisering och genomförande av insatser, dels vad gäller kunskapsluckor och förutsättningarna för fördjupat kunskapsbyggande.

Generella slutsatser kring organisering och genomförande av insatser

En tematik som framkommer i båda underlagsrapporterna rör betydelsen av person- eller individcentrerade insatser. I synnerhet vid insatser för dem som hamnat utanför skola och arbetsliv är detta centralt. Inom hälso- och sjukvården pågår just nu en omställning till nära vård varvid personcentrering utgör ett centralt skifte från fokus på den enskilda professionens expertis till synen på patienter som samskapare av sin vård utifrån samarbete med och mellan olika professioner. Ett personcentrerat synsätt innebär också ett större fokus på bemötandefrågor, där varje elev, brukare och patient bemöts med respekt och där ett värdigt bemötande är en viktig del av verksamheten. Forte menar att en generell slutsats som kan dras är att det är önskvärt att denna utveckling sprider sig till andra politikområden och andra delar av välfärdssystemet.

En annan mer generell slutsats rör betydelsen av sammansatta (multimodala) insatser, där flera olika typer av stöd och insatser samlas i ett större paket. Också i dessa ansatser finns ett inslag av personcentrering, där de samlade insatserna kan och bör anpassas till de behov en person har. Rapporterna pekar också på att det är en fördel om olika typer av insatser sker inom ramen för ordinarie verksamheter. Det vill säga att stödjande utbildningsinsatser bör göras inom ramen för ordinarie skolverksamhet snarare än särskola, och att arbetsstödjande insatser hellre bör ges inom ramen för ett arbete på den öppna arbetsmarknaden än inom skyddad verksamhet.

Ett mer generellt hinder som pekas ut är den svenska välfärdsstatens organisatoriska och ansvarsmässiga uppdelning. Särskilt när det gäller insatser för att få ungdomar som varken arbetar eller studerar in i arbete eller studier kan uppdelningen av ansvar mellan stat och kommun liksom mellan olika aktörer inom respektive nivå försvåra den typ av insatser som forskningen visar är mest verkningsfulla.

Generella slutsatser kring fördjupat kunskapsbyggande

Sammantaget pekar de två underlagsrapporterna på ett tydligt behov av tillgång till data som möjliggör uppföljning och utvärdering av gjorda insatser. När det handlar om förebyggande universellt arbete där alla barn är föremål för insatser kan detta handla om nationella data från förskola och skola. Där skulle tillförlitliga data om vilka resurser som finns och vilka stödinsatser som ges till elever i behov av stöd och elever med funktionsnedsättningar möjliggöra utvärderingar av insatsernas effekter. Motsvarande resonemang kan också appliceras på generella insatser inom barnvården liksom mer indikerade insatser inom andra verksamheter.

Att mer systematiskt följa de insatser som görs inom alla de verksamheter och tjänster som samhället erbjuder föräldrar och barn från födelsen och framåt vore enligt Forte viktigt, också för en mer löpande verksamhetsuppföljning och verksamhetsutveckling motsvarande den som finns inom hälso- och sjukvården. Inte minst då många av dessa välfärdssystem (mödravårdscentral, barnavårdscentral, förskola, förskoleklass, skola, elevhälsa) erbjuds alla och kan förväntas ha en generell förebyggande effekt, vore det väldigt värdefullt med mer heltäckande nationella data på insatser och resultat i dessa verksamheter.

Till detta kommer att vidareutveckla och nyutveckla insatser för olika behov och situationer. Forte ser ett generellt behov av att på ett tydligare sätt utveckla och stödja forskning och utveckling kring nya lösningar på olika samhällsproblem. Det finns ett behov av att stimulera forskning som inte bara beskriver och analyserar problem, men som baserat på dessa analyser också ger sig i kast med att försöka utveckla lösningar på de problem man arbetar med. Detta är ett mer naturligt inslag i forskning på exempelvis det medicinska området, men behöver utvecklas mer inom den samhällsvetenskapliga forskningen.

Forte har identifierat detta behov och avser att vidareutveckla och fördjupa arbetet med att stimulera mer problemlösande forskning på olika sätt. Flera lärosäten har också uppmärksammat detta behov, och bland annat har Örebro universitet startat ett så kallat Social Impact Lab.¹ Malmö universitet har en likartad satsning i sitt Societal Impact Lab.²

I arbetet med att stärka forskningens relevans och problemlösande förmåga, för att därigenom också dra större nytta av forskningens kraft för att lösa samhällsproblem, ser Forte att samverkan och samskapande forskningsansatser är ett viktigt medel. Att i forskningsprocessen involvera och föra dialog med de som berörs av forskningen, i detta fall barn och unga, deras familjer och de olika professioner de möter, är centralt på flera sätt. En samverkande och samskapande forskning möjliggör att formuleringen av forskningsfrågorna inkluderar de problem och utmaningar som de berörda aktörerna upplever, och ger bättre förutsättningar för att de lösningar som forskningen kan presentera är förankrade och möjliga att implementera.

Samverkan och samskapande ansatser är dock utmanande, både vad gäller organisation, tidsåtgång och kostnader för forskningen. Sådana ansatser kräver också mer i form av kompetens och engagemang, inte enbart från forskarna utan även från de grupper som

¹ <https://www.oru.se/samverkan/oru-innovation/innovationskontoret/social-impact-lab/>

² <https://innovation.uni.mau.se/sil/>

involveras. Forte ser därför behov av ett fortsatt utvecklingsarbete av bidragsformer och arbetssätt för att ytterligare stimulera forskning med tydliga inslag av samverkande och samskapande arbetssätt.

Forte ser i detta sammanhang även möjligheter att tydligare sammankoppla satsningar på forskning med andra statliga satsningar på verksamheter i kommuner och regioner. De statsbidrag som Socialstyrelsen fördelar för att stärka och främja olika typer av insatser (som hälsosamtal för äldre eller pilotverksamheter i barnhälsovården) skulle exempelvis kunna kopplas till forskningsinsatser finansierade av Forte för att därigenom öka kvaliteten och nyttan av såväl forskningen som statsbidragen. På motsvarande sätt kunde Folkhälsomyndighetens uppdrag att vägleda och stödja utvecklingen av folkhälsoarbetet och implementering av insatser inom folkhälsoområdet på lokal och regional nivå kopplas till riktade forskningssatsningar. Forte avser att tillsammans med dessa myndigheter undersöka möjligheterna att redan i dag genomföra denna typ av kopplade satsningar.

Stockholm dag som ovan

Jonas Björck, Generaldirektör

2023-03-16
S2023/01041 (delvis)

Socialdepartementet

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv
och välfärd
Box 38084
100 64 Stockholm

Uppdrag att ta fram kunskap om insatser riktade mot unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar

Regeringens beslut

Regeringen ger Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) i uppdrag att sammanställa kunskap om insatser riktade mot unga med psykisk ohälsa och unga med funktionsnedsättning som varken arbetar eller studerar. I uppdraget ingår att sammanställa kunskap om förebyggande insatser för att förhindra att denna heterogena grupp unga hamnar utanför arbete och studier, att beskriva gruppens olika behov av stöd samt att identifiera de insatser som kan underlätta övergången till arbete eller studier.

Forte ska senast den 15 november 2024 lämna en redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

För uppdraget får Forte under 2023 använda 500 000 kronor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid för budgetåret 2023 uppförda anslaget 12:2 Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet, anslagsposten 8 Forskning om ungdom. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2024 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Ärendet

Gruppen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) består av såväl arbetslösa som inaktiva som inte söker arbete. När det gäller unga som är arbetslösa finns relativt god kunskap om vilka insatser som är effektiva. Däremot finns betydligt mindre forskning när det gäller vilka insatser som fungerar för unga som inte studerar men inte heller är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Samtidigt är gruppen unga som varken arbetar eller studerar heterogen vilket innebär att det finns många orsaker till att unga människor befinner sig utanför studier eller arbete, inte sällan är orsakerna flera och komplexa. Unga med en funktionsnedsättning och unga med psykisk ohälsa är två av de grupper som är överrepresenterade inom Uvas-gruppen.

Forte har i en tidigare rapport konstaterat att det är angeläget att identifiera insatser för unga med funktionsnedsättningar, både sådana som kan förhindra att unga hamnar utanför arbetsmarknaden och sådana som kan underlätta övergången från inaktivitet till arbete eller studier (Forte, Unga som varken arbetar eller studerar – en kartläggning och kunskapsöversikt, 2020).

Även Myndigheten för delaktighet (MFD) pekar i sin uppföljning av covid-19-pandemins konsekvenser för barn och unga med funktionsnedsättning, på att arbetet med unga som varken arbetar eller studerar behöver intensifieras och att det behövs nya arbetssätt och riktade stöd för att minska risken för att unga personer med funktionsnedsättning hamnar i långtidsarbetslöshet (MFD, Barn och unga mitt i en pandemi, 2021).

Därtill har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) lyft behovet av kunskap om hur insatser kan hjälpa unga med psykisk ohälsa och funktionsnedsättningar att återgå till utbildning eller arbetslivet, vilket är en grundläggande förutsättning för att unga ska ha goda och trygga levnadsvillkor (MUCF, Nationell stödfunktion för unga som varken arbetar eller studerar, 2022).

Sammanfattningsvis kan konstateras att det finns ett behov av att tydligare identifiera vilka olika insatser som kan hjälpa dessa grupper att återgå till utbildning eller arbete. Målsättningen är att dessa unga pojkar och flickor inte ska hamna i en situation där de långvarigt står utanför både arbete och

studier, men också att öka möjligheterna för unga med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar att börja studera eller etablera sig på arbetsmarknaden.

Närmare om uppdraget

Regeringen beräknar att 500 000 kronor kommer att avsättas för uppdraget för 2024 under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget. I genomförandet av uppdraget ska ett jämställdhetsperspektiv beaktas.

På regeringens vägnar

Jakob Forssmed

Linus Sikström

Kopia till

Finansdepartementet/BA

Kammarkollegiet

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor